

Eesti Linnade Liidu seisukohad 2008. aasta riigieelarve koostamise protsessis toimuvateks läbirääkimisteks

I Läbirääkimiste lähtealused

Põhiseadus

§ 154. Kõiki kohaliku elu küsimusi otsustavad ja korraldavad kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt. Kohalikule omavalitsusele võib panna kohustusi ainult seaduse alusel või kokkuleppel kohaliku omavalitsusega. Seadusega kohalikule omavalitsusele pandud riiklike kohustustega seotud kulud kaetakse riigieelarvest.

§ 157. Kohalikul omavalitsusel on iseseisev eelarve, mille kujundamise alused ja korra sätestab seadus.

Riigieelarve seadus

:

§9. Riigieelarve suhted kohalike omavalitsusüksuste eelarvetega

(1) Seadusega kohaliku omavalitsuse üksusele pandud riiklike kohustustega seotud kulud kaetakse eraldistega riigieelarvest.

(2) Riigieelarvest tehakse eraldisi kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse:

- 1) eelarvete tasandusfondi kaudu;
- 2) sihtotstarbeliste eraldistena.

(3) Eelarvete tasandusfondi suurus riigieelarve eelnõus ja eelarvete tasandusfondi jaotus määratakse kindlaks kohaliku omavalitsuse üksuste ja kohalike omavalitsuste liitude volitatud esindajate ja Vabariigi Valitsuse esindajate vahelise kokkuleppe alusel. Kui kokkulepet ei saavutata, otsustab eelarvete tasandusfondi suuruse riigieelarve eelnõus ja selle jaotuse Vabariigi Valitsus ning esitab lahkarvamused eelarve eelnõu seletuskirjas Riigikogule. Tasandusfondi suurus ja selle jaotamise põhimõtted sätestatakse riigieelarves.

II Eesmärk

KOV otsustusõiguse ja vastutuse suurendamine, kohaliku omavalitsuse poolt osutatavate avalike teenuste kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine.

Selleks peame vajalikuks:

- Omavalitsustele stabiilse, seaduste alusel kujuneva tulubaasi kindlustamist, mis katab neile seadustega ja muude kokkulepetega pandud ülesannete täitmiseks vajalikud kulud ja võimaldab teha kohalikuks arenguks vajalikke investeeringuid et tagada jätkusuutlik areng.
- Läbirääkimisi olemuselt omavalitsuslike funktsioonide kohalikele omavalitsustele üleandmise küsimustes eesmärgiga suurendada omavalitsuste otsustusõigust ja vastutust. Riigieelarvelised vahendid peavad katma

kohalikele omavalitsustele üleantavate funktsioonide maksumuse ning funktsiooni täitmisega kaasnevad administreerimiskulud

- Üleantavad vahendid peavad olema vastavuses kohalikele omavalitsustele üleantavate funktsioonide maksumusega (näiteks perekonnaseisuamet täidab riigi funktsiooni, kuid riigi poolt ei ole tagatud finantseerimist)
- Järgida põhimõtet, mille kohaselt keskvalitsuse ja omavalitsusüksuste funktsioonide jaotuse samaks jäädes ei vähene järgnevatel perioodidel ka omavalitsusüksuste tulude osakaal valitsussektori siseselt.
- Taotleda riigi poolt osutatavate teenuste tagamist mahus, mis tagab teenuse kättesaadavuse ja kvaliteedi ning ei loo täiendavat survet kohalike omavalitsuste eelarvetele (politsei, päästeteenistus, esmatasandi arstiabi jne.).

III Taotlused 2008. aastaks

1. Kohalike omavalitsuste tulude osas:

1.1. Käesolevaks ajaks jõustunud õigusaktidega kohalikele omavalitsustele lisandunud kuid tulubaasiga katmata kohustuste osaliseks täitmiseks omavalitsuste eelarvetesse laekuva üksikisiku tulumaksu osa suurendamine mitte vähem kui 0,6 protsendipunkti.

1.2. Vahendite eraldamist omavalitsuste tulubaasi kohaliku infrastruktuuri põhivara kulumi korvamiseks ja investeringuvajaduste osaliseks katmiseks, milleks suurendada tulumaksu kohalikesse eelarvetesse laekuvat osa 0,4 protsendipunkti võrra.

1.3. Teeseaduses kütuseaktsiisist laekuvate vahendite kohalike teede hoiuks eraldatava osa kasvu 15% lt – 30 % ni .

1.4. Kohalikesse eelarvetesse laekuva maamaksu arvestuse muutmist. Seaduse ja muude aktidega sätestatud kõigi maamaksu vabastuste osas selle hüvitamist otse kohalikele eelarvetele täies mahus. (sealhulgas kuni 20 aastaste noorendike maamaksuvabastus).

1.5. Lisada tasandusfondi rida – pealinna funktsiooni täitmiseks vajalike kulutuste katteks (traditsioonilised Vabariigi aastapäeva üritused, erakorralised kulud seoses kõrgete väliskülaliste vastuvõtuga, riiklikult tähtsate objektide kõrgendatud korrashoiuga seotud kulud)

1.6. Kompenseerida kohalikele omavalitsustele ühistranspordiseadusest tulenev saamata jäänud piletitulu.

1.7 Reformimata riigimaade korrashoiu kulud tuleks katta riigieelarvest halduslepingu alusel vastava kohaliku omavalitsusega.

2. Mittesihotstarbelised eraldised kohaliku omavalitsuse üksustele jooksvateks kuludeks tasandusfondi:

	Eraldised riigieelarvest (tuhat krooni)	2006 tegelik	2007 RE	2008 taotlus
--	--	-------------------------	----------------	-------------------------

VV	Haridus- ja kultuuritöötajate palkade ühtlustamiseks	100 000	Tulubaasis ¹⁾	Tulubaasis
HTM	Õpilaste koolitoitlustamise toetamiseks	233 707	222 022 10,42 krooni õpilase kohta koolipäevas	20 krooni õpilase kohta koolipäevas
HTM	Õpilaste koolitranspordi toetuseks	-	-	150 000
HTM	Hariduskulud, s.h	2 468 087	2 854 522	vt. taotlused 4.1-4.14
HTM	- pedagoogide töötasu, sotsiaal- maks, täienduskoolitus,	2 146 168	2 495 480	vt. taotlus 4.1
HTM	- hariduskorralduslikud ja ühis- tegevuse kulud	14 000	20 000	20 000
HTM	-õpikud, õppevahendid	,,,,,	103 679	vt. ettepanek 4.6
HTM	- üldhariduskoolide investeeringukomponent	230 349	230 283	322 325
SoM	Toimetulekutoetus	295 583	227 469	vt. taotlus 5.3
SoM	Sotsiaaltoetuste ja –teenuste osutamise ja arendamise kulud	32 417	32 000	38 000
VV	Toetus saareliste omavalitsustele	6 000	7 000	..
	Pealinna funktsioonid	-		4 000
	Tasandusfond	1 143 826	1 430 000

3. Eraldised läbi ministeeriumide eelarvete

	Eraldised riigieelarvest (tuhat krooni)	2006 tegelik	2007 RE	2008 taotlus
MKM	Kohalike teede hoid	265 000 + 4 000	429 000 15% teehoiuks eraldatud vahendite kogusummast 30% teehoiuks eraldatud vahendite kogusummast
SoM	Sotsiaalministeeriumi investeeringutoetused (sh KOV lastekodud)	21 000	...	240 000
KuM	Kultuuriministeeriumi investeeringutoetused	97 976	...	150 000

<i>SiM</i>	Eraldised üleriigilistele omavalitsusliitudele	2 000	3 000	8 000
<i>KeM</i> <i>või RM</i> <i>või VV</i>	Eraldised keskkonnaprojektide ehitushindade kallinemise kompenseerimiseks EL ees võetud kohustuste täitmiseks	297 000*

* Näiteks: **Matsalu alamvesikonna vee- ja kanalisatsiooniprojekti kallinemine.** Matsalu Veevärk AS juhataja Marko Matsalu sõnul kaks aastat tagasi käivitunud Matsalu alamvesikonna veemajanduse arendamise projekt nägi ette töid 256 miljoni krooni ulatuses. Kui septembri lõpus riigihankele laekunud pakkumused avati, selgus, et töö kujuneb 360 miljonit krooni kallimaks kui plaanitud. Keskkonnainvesteeringute Keskus SA (KIK) nõukogu tegi otsuse lisavahendite leidmiseks tingimusel, et riik paneb öla alla aastatel 2007-2009. Omaosalust suurendasid ka kõik projektis osalevad omavalitsused. Kuna lisaraha vajadus tekib juba 2007. aasta lõpus, siis Vabariigi Valitsus eraldas oma korraldusega detsembris 2006 riigieelarvest ligi 297 miljonit eesti krooni. Allikas: KIK pressiteade

4. Haridus

4.1. Riigieelarvest kohalikele omavalitsustele eraldatav haridustoetuse arvestuslik palgavahendite maht peab võimaldama lisaks kehtestatud palgaalammäärade katmisele ka kohapealase palgapoliitika kujundamist ning heade õpetajate motiveerimist.

4.2. Kavandada riigieelarves vahendid muudeks hariduskorralduslikeks ja ühistegevuse kuludeks (sh maakonnas korraldatavateks üleriigiliste olümpiaadide maakondlike eelvoorude ja võistluste korraldamiseks, pedagoogide üritusteks, täiendusõppeks ja koolitusteks, ainesektsioonide ja erinevate keelekeskuste töö korraldamiseks ja rahastamiseks) vähemalt 20 miljonit krooni.

4.3. Kavandada täiendavaid ressursse omavalitsuste tulubaasi täiendamiseks (sh palkade ühtlustamiseks) ja investeeringuvajaduste katmiseks, et täita seadusega ja riikliku üldhariduse arengukavaga pandud ülesannete täitmine alushariduse valdkonnas (sh koolieelse eelõpetuse võimaldamine).

4.4. Lähtudes valla või linna haldusterritooriumil asuvates huvikoolides huviharidust omandavate õppurite arvust, huviala valdkondadest ja riiklikest prioriteetidest, määrata kooskõlas riigieelarve seadusega riigieelarvest toetus valla- ja linnaeelarvetele huvikoolidega seotud kulude osaliseks katmiseks vähemalt 150 miljoni krooni ulatuses. Läbirääkimiste käigus leppida kokku toetuse jaotamise tingimused ja korra ning toetuse arvestusliku suuruse õppuri kohta

4.5. Kõigi põhikooli õpilaste toitlustamise rahastamise toetamiseks planeerida vahendid arvestusega 20 krooni õpilase kohta koolipäeva arvestuses.

4.6. Haridustoetusteks ette nähtud vahendid peavad katma seaduste ja muude kokkulepetega kohalikele omavalitsustele pandud ülesannete täitmise. Eraldatav vahendite maht peab tagama hariduse kättesaadavuse I ja II kooliastmes õpilase kodu lähedal, tagama hariduse kvaliteedi III ja gümnaasiumiastmes, erivajadustega laste tugisüsteemide arengu, koolikorralduslike muudatustega kaasnevate omavalitsuste

kulude katmise, õppekavale vastavate õpikute ja õppevahendite kulud, investeeringute tegemise vähemalt 15 % kasvuga võrreldes 2007. aastal eraldatuga ja munitsipaal-koolide ja lasteasutuste pedagoogide täienduskoolituse rahastamise ning vastavalt Täiskasvanute koolituse seadusele ka teiste pedagoogide, kelle palgakuludeks riigieelarvest vahendeid ei eraldada, täiendkoolituse vahendid.

4.7. Haridustoetuse kogumahu määramisel rääkida eraldi läbi iga arvestusliku kuluelemendi suuruse ja jaotuse osas.

4.8. Õpetamise kõrge kvaliteedi tagamiseks kohalikele omavalitsustele kuuluvates üldhariduskoolides läbi kvalifitseeritud õpetajate olemasolu oleks vaja muuta senist riigieelarvelistel kohtadel õppimisega kaasnevaid tingimusi selleks, et tagada lõpetajate tööle asumine üldhariduskoolides.

4.9. Näha ette õpilaskodude täiendav finantseerimine (sh. investeeringud), et tagada õpilaskodu kohtade olemasolu, katmaks koolivõrgu muudatustest tuleneva täiendava vajaduse.

4.10. Eraldada riigieelarvest kohalike eelarvete toetamiseks vähemalt 150 miljonit krooni õpilaste koolisõidu kulude katmiseks.

4.11 Näha ette täiendavad vahendid ujumise algõpetuse programmi toetamiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks. Ujumise algõpetuse korraldamiseks on vaja lisaraha, et üürida ujulaid, katta õpilaste transpordikulud ning tasustada ujumisõpetajate tööd. Praegu rahastatakse programmi Kultuuriministeeriumi kaudu 3,6 miljoni krooniga aastas. Programm peaks kasvama välja Kultuuriministeeriumi toetusvaldkonnast ja saama Haridusministeeriumi finantseerimise osaks.

4.12. Jätkata läbirääkimisi riigieelarvest kohalikele eelarvetele eraldatava haridustoetuse süsteemi muutmiseks vastavalt 2007.aasta eelarveläbirääkimistel saavutatud kokkulepetele uue rahastamismudeli osas. Mudel peab arvestama lisaks õpilaste arvule klassis ka klassikomplekte, õppekava kallidust erinevatel kooliastmetel, laste erivajadusi, kakskeelsust, õpetaja kvalifikatsiooni, klassijuhatamise tasu ja kooli juhtimiskulusid (direktori, õppealajuhataja palgavahendid

4.13. Kaasata omavalitsusliidud Euroopa Liidu struktuurifondide järgmise programmeerimisperioodi rakendamise protsessi ning arvestada strateegiliste otsuste langetamisel kohalike omavalitsuste kui oluliste partneritega riiklike eesmärkide täitmisel.

4.14. Näha ette vahendid kohalikele omavalitsustele tugiõppe rahastamiseks

5. Sotsiaal-, töö ja tervishoiu valdkond

5.1. Haigekassa tervishoiuteenuste loetelus märgitud piirhind peab hõlmama kõiki tervishoiuteenuste osutamiseks vajalikke kulusid, välja arvatud kulutused teadustegevusele ning õpilaste ja üliõpilaste koolitamisele. Seejuures tagada hooldusravi voodikoha maksumuse hüvitamine, mis ületab haigekassa poolt finantseeritavat osa.

5.2 Töötada välja hooldekodude finantseerimise süsteem kaasates riigieelarve vahendeid.

5.3. Näha ette EL struktuurifondide ja riigieelarve vahendid mitmekülgset esmatasandi teenust pakkuvate esmatasandi tervishoiu keskuste infrastruktuuri väljaarendamiseks.

5.4. Kavandada lisaks koolitervishoiuteenuse rahastamisele ka koolieelsetes lasteasutustes tervishoiuteenuse rahastamist. Toimetulekutoetusteks kavandatavates vahendites peab selle üldmahust vähemalt 15% eraldatama toetuste määramise ning väljamaksmisega seotud administratiivkulude, uute teenuste loomise ja olemasolevate arendamise kulude katmise kavandamiseks (sh investeeringuteks), kuid mitte vähem kui 38 miljonit krooni.

5.5. Sotsiaalmaksu maksmise arvestuslikuks aluseks oleva kuumäära suurendamisel võrreldes 2007. aastal kehtivaga suureneb ka hooldajatoetuse vahendite maht. Näha ette täiendavad vahendid sotsiaalmaksu kasvust tulenevate kulutuste kompenseerimiseks.

5.6. Jätkata vastavalt 2007.aasta läbirääkimistel kokkulepitule läbirääkimisi olemuselt omavalitsuslike funktsioonide kohalikele omavalitsustele üleandmise küsimustes eesmärgiga suurendada omavalitsuste otsustusõigust ja vastutust. Riigieelarvelised vahendid peavad katma kohalikele omavalitsustele üleantavate funktsioonide maksumuse ning funktsiooni täitmise kaasnivad administreerimiskulud

5.7. Taotleda omavalitsuse sotsiaalhoolekande objektidele (lastekodud, hooldekodud, jne) investeeringutoetust 240 miljonit krooni. Näiteks ainuüksi Tallinna Lastekodu reorganiseerimiseks on vajalik investeeringutoetus (vanemliku hoolitsuseta laste hoolekanne on riigi rahastada, kui lastekodu lapsed on vaja paigutada elama hajutatult s.t paariskorteritesse) 2008.a ca 36 mln ja 2009. a. 24 mln. krooni).

6. Kultuuripärand ja sport

6.1. Kavandada riigieelarvest investeeringutoetus kohaliku omavalitsuse kultuuriobjektidele vähemalt 150 miljonit krooni. Kohalikele omavalitsustele kuuluvate üleriigilise tähtsusega kultuuriobjektide (nagu näiteks Tallinna Loomaaed, Tallinna Lauluväljak, Tallinna Botaanikaaed, Tartu Lauluväljak, Viljandi Pärimusmuusikakeskus, Paide vallimägi, jne.) rahastamisel näha ette investeeringute osas vähemalt 50%- ne riigi osalus. Leppida kokku kohalikele omavalitsustele kultuuri- ja spordivaldkonna investeeringutoetuste jagamise alus ja põhimõtted.

6.2. Jätkata seniste programmide ja meetmete rahastamist vähemalt 2007.aasta mahus. Laulu ja tantsupeo protsessis osalevate kooride, orkestrite ja rahvatantsurühmade ja rahvamuusikakollektiivide toetusprogrammi lülitada 2008 aastal toetuse eraldamine kõikidele kollektiividele, kes valmistuvad osalema 2009 aasta laulu- ja tantsupeol.

6.3. Kavandada kohalike muuseumide toetuste kasvu vähemalt 5 % võrra aastas.

6.4. Kaasata üleriigilised omavalitsusliidud juba käivitunud ja käivituvate programmide töösse.

6.5. Rakendada töösse vähemalt üks uus kultuuri toetusprogramm. Näiteks toetusprogramm kontsertklaveri soetamiseks avalikus kasutuses olevatesse saalidesse.

6.6. Näha ette täiendavad vahendid ujumise algõpetuse programmi toetamiseks. Ujumise algõpetuse korraldamiseks on vaja lisaraha, et üürida ujulaid, katta õpilaste transpordikulud ning tasustada ujumisõpetajate tööd. Praegu rahastatakse programmi Kultuuriministeeriumi kaudu 3,6 miljoni krooniga aastas. Programm peaks kasvama välja Kultuuriministeeriumi toetusvaldkonnast ja saama Haridusministeeriumi finantseerimise osaks.

6.7. Toetada kehalise kasvatus inventari soetamist üldhariduskoolides, mis peaks aastaks 2010 üle minema haridus- ja teadusministeeriumi haldusalasse.

6.8. Rakendada huviharidusega (sh muusikakoolid, spordikoolid, klubid) tegelevate noorte toetamiseks ühtne pearahasüsteem ja näha selleks ette riigieelarves vastavad vahendid.

6.9. Jätkata vastavalt 2005. aasta läbirääkimistel kokkulepitule läbirääkimisi kohalike omavalitsuste infrastruktuuri põhivara arvestusmetoodika väljatöötamise üle eesmärgiga lülitada investeringutoetused omavalitsuste tulubaasi.

7. Teed, transport

7.1. Taotleda teehoiu vahendite kulupõhiste jaotuspõhimõtete väljatöötamist, eesmärgiga tagada nimetatud vahendite õiglane, sealhulgas ka liiklusintensiivsust arvestav jaotus riigimaanteede, kohalike maanteede ja tänavate vahel kindlustamaks eri liiki ja eri omandis olevate teede vastavus teeseadusest tulenevatele nõuetele.

7.2. Riigi poolt eraldatava teederaha jaotus maanteede ja tänavate vahel peaks olema 1:7.

7.3. Taotleda ühistranspordiseadusest tulenevate riigipoolsete sõidusoodustuste kompenseerimist kohalikele omavalitsustele (näiteks: Tallinnal oli see summa 2006.aastal arvestuslikult 21 miljonit krooni).

7.4. Suurendada maakonna ühistranspordiliinidele eraldatavat toetust 30 % võrreldes 2007. aastaga.

7.5. Näha ette vahendid linnu läbivate riigimaanteede hoiu rahastamiseks

7.6. Näha ette vahendeid riigieelarves sadamate maismaaühenduste ja rahvusvaheliste veonduse marsruutide üleriiklikult oluliste investeringute toetamisel (sh. liikluskorraldusvahendite paigaldamiseks ja korrashoiuks).

7.7. Tagada liinitoetus püsiühenduse tagamiseks väikesaartega, investeringutoetus sadamarajatiste ja sildumiskohtade korrashoiuks

8. Maade munitsipaliseerimine ja omaniku kohustuste täitmise tagamine jätkuvalt riigi omandis oleval maal

8.1. Taotleda Vabariigi Valitsuselt riigi maapoliitika põhimõtete selget defineerimist, sealhulgas riigi maareservi suuruse kindlaksmääramist ning omavalitsustele seadusega pandud ülesannete täitmiseks ja arengu tagamiseks vajaliku maa munitsipaliseerimise küsimuse lahendamist.

8.2. Taotleda riigi maareservi ja reformimata riigimaade arvelt eraomanikega maade vahetamist, mida kohalikud omavalitsused vajavad avalike ülesannete (teede, tänavate, väljakute, parkide, mänguväljakute, kalmistute rajamine) täitmiseks ning erandkorras munitsipaalmaa sihtotstarbe muutmise korra väljatöötamist.

8.3. Need maad, mis kuulusid enne natsionaliseerimist omavalitsustele peaksid kuuluma munitsipaliseerimisele.

8.4. Kuni reformimata ja hooldamata riigimaa üleandmiseni kohalikele omavalitsustele, sealhulgas linnametsade munitsipaliseerimiseni peaks omavalitsuste ja riigi vahel olema sõlmitud halduslepingud, millega tagatakse nende maade hooldamise riiklik finantseerimine.

8.5. Reformimata riigimaade hooldamise ja haljastamise kulutused tuleb katta riigieelarvest.

9. Keskkonnakaitse ja veemajandus

9.1. Taotleda kohalike omavalitsuste eelarvete tugevdamist Euroopa Liidu ees võetud tähtsajaliste ja EL liikmelisusest tulenevate keskkonnakaitsete ja veemajandusega seotud kohustuste täitmise võime suurendamiseks ning riigieelarvelisi eraldisi ehitushindade hüppelisest tõusust tuleneva projektide kallinemise katteks. (Matsalu projekti pretsedent täiendava raha eraldamise kohta riigieelarvest)

9.2. Taotleda riigi ja kohalike omavalitsuste keskkonna alaste funktsioonide selget jaotust, kohalike omavalitsuste ülesannete kaardistamist ja nende täitmise maksumuse hindamist

9.3 Taotleda, et Keskkonnaministeerium koos üleriigiliste omavalitsusliitudega valmistaks ette õigusaktide eelnõud linnakeskkonna väärtustamiseks looduse parema kaitseks ja terviklikult planeeritud eksponeerimiseks luues võimaluse linna rahvusparkide moodustamiseks.

9.4. Taotleda, et kohalikele omavalitsustele seadusega või seaduse alusel pandava funktsiooni või ülesande lisamisele Keskkonnaministeeriumi haldusalas eelneb majandusanalüüs ning lisanduvate ülesannete täitmiseks vajalike vahendite hindamine. Keskkonnaministeerium informeerib Rahandusministeeriumit lisanduvatest ülesannetest tulenevatest täiendavatest kuludest kohalike omavalitsuste eelarvetele ja Rahandusministeerium taotleb kulude katteks vastavalt vahendeid. Nimetatud õigusaktide eelnõude väljatöötamise töögruppidesse kaasatakse kohalike omavalitsuste esindajaid.

10. Muud eraldised, toetused ning lahendamist vajavad küsimused

10.1. Eraldada üleriigilistele omavalitsusliitudele toetuseks 8 miljonit krooni tulenevalt Eesti liitumisest Euroopa Liiduga, vajadusega tihendada suhtlust ning koostööd teiste riikide omavalitsustega ning regioonide Komitee tegevusega.

10.2. Toetada Euroopa Liidu struktuurifondide vahenditest Eesti Linnade Liidu projekte, mille eesmärgiks on strateegilise juhtimise alase suutlikkuse tugevdamine ning projekte, mis on suunatud kaasaegsete haldusprotsesside ja avalike teenuste väljatöötamisele ja juurutamisele organisatsiooni tasandil.

10.3. Kohalike omavalitsuste munitsipaalhituse toetamiseks (sundüürnike probleemi lahendamiseks) näha ette valdavalt riiklik finantseerimine (ka. erasektori osalusega projektid).